

Babicz, Józef

Z pobytu we Francji

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 13/3, 750-751

1968

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

pomocy najnowszych metod kryminologii (tzw. grafometrii), do której będzie się można odwołać w wypadkach najbardziej wątpliwych i spornych.

Trzeba na zakończenie stwierdzić, że dokonanie w szybkim tempie tak szerokiej kwerendy i sporządzenie mikrofilmów z różnorodnych pozycji archiwalno-bibliotecznych (niekiedy wypożyczonych do innych bibliotek czy instytucji) było możliwe tylko dzięki życzliwemu stanowisku wszystkich szwedzkich instytucji naukowych i sprawności ich personelu. Im wszystkim, w szczególności zaś Państwowemu Archiwum w Sztokholmie i Bibliotece Uniwersyteckiej w Uppsali, należą się słowa szczerzej podziękii.

Marian Biskup

Francja

Z POBYTU WE FRANCJI

Podczas pobytu we Francji, w okresie od lipca 1967 do lutego 1968 r., miałem możność zapoznać się z historią geografii francuskiej i ze współczesnymi badaniami w tej dziedzinie.

Wybór Francji dla studiów nad historią geografii okazał się celowy choćby ze względu na odległe i wspaniałe tradycje geografii francuskiej. W wiekach XVI—XVIII Francja — obok innych państw, np. Hiszpanii, Anglii — prowadziła wyprawy na kontynent amerykański uwieńczone wielkimi sukcesami w badaniach obszaru dzisiejszej Kanady i środkowego terytorium obecnych Stanów Zjednoczonych. W XVIII i XIX stuleciu rozmach takich ekspedycji widać w wyprawach dookoła świata, w wyprawach geodezyjno-astronomicznych (Peru, Laponia), w wyprawach do południowo-wschodniej Azji i na kontynent Afryki. Rezultaty wypraw opracowywały i ogłaszały systematycznie: założone w 1821 r. Francuskie Towarzystwo Geograficzne, a od 1877 r. założona przez L. Drapeyrona „Revue de Géographie”. Ważną pozycję Francji w światowych odkryciach geograficznych wzmocniły pod koniec XIX w. wielkie osiągnięcia w rozwoju samej geografii jako nauki. Vidal de la Blache w okresie swej działalności pedagogicznej i naukowej (1871—1918) stworzył podstawy francuskiej szkoły geograficznej, cieszącej się dotychczas wielkim autorytetem w świecie. Mimo rozległego wachlarza różnicujących się stopniowo badań już trzecia generacja geografów francuskich podkreśla zaszczyt przynależności do tej szkoły. Z tych też względów założenia metodologiczne geografii Vidala de la Blache i jego uczniów wybrałem za przedmiot swych studiów.

Jedną z charakterystycznych cech szkoły Vidala de la Blache jest historyczny punkt widzenia w rozpatrywaniu zjawisk geograficznych. Wynika to niewątpliwie stąd, że był on z wykształcenia historykiem. Zresztą w wykształceniu i metodach pracy jego uczniów historia odgrywała i odgrywa również do dnia dzisiejszego ważną rolę.

To historyczne ujęcie jest zarazem stanowiskiem nauk humanistycznych. W praktyce naukowo-badawczej ujęcie to oznacza również rozwojowy punkt widzenia badanej rzeczywistości. Dla tego punktu widzenia bliską jest również refleksja nad dziejami samej nauki. W dorobku Vidala de la Blache prace z historii geografii zajmują poważne miejsce. Jego uczniowie stawiali się na wcielenie dyrektyw swego mistrza w badaniach geograficznych różnych obszarów Ziemi, pozostawiając na dalszym planie inne studia metodologiczno-historyczne. W ostatnim jednak okresie zwracają coraz bardziej uwagę w badaniach i w dydaktyce na historię geografii i rozwój jej metod naukowych.

Na Uniwersytecie Paryskim historia geografii stała się w bieżącym roku po raz pierwszy kierunkiem specjalizacji. Przedmiotami studiów są: historia odkryć geograficznych (prof. Mollat), historia geografii jako nauki (prof. P. Pinchemel), historia metodologii geografii (asyst. Riquet). Ponadto w École Pratique des Hautes Études znany badacz F. de Dainville prowadzi wykłady z dziejów nauczania geografii i z dziejów kartografii, demonstrując rezultaty długoletnich i wnikliwych studiów w tym zakresie.

Choć liczba prac z historii geografii, wydawanych w ostatnim czasie we Francji, nie jest zbyt duża, są jednak wśród nich tak cenne publikacje, jak: *Information géographique* [...] (1957) z syntetyczną oceną dziejów wszystkich dyscyplin geograficznych we Francji, czy też doskonałe studium krytyczne P. Clavala: *Essai sur le développement de géographie humaine* (1964). Uznając rozmiar dotychczasowych badań za niewystarczający, utworzono w ostatnich dniach lutego br. przy Wydziale de Lettres Uniwersytetu Paryskiego ośrodek badań nad historią geografii i geografią historyczną. Ma on rozwijać w sposób planowy szeroki wachlarz prac, w którym mieści się również studium dorobku Vidala de la Blache, podjęte przeze mnie we Francji.

Józef Babicz